

مرکز اسناد آستان قدس رضوی

• ابوالفضل حسن آبادی

خارج می‌شود.

هم اکنون در بایگانی پیش‌آرشیو، ۴۰ هزار پرونده از اسناد آستان قدس رضوی نظیر اسناد حسابداری، حقوقی، اراضی و املاک و ۲۰۰ هزار برگ صفحه از مکاتبات مربوط به املاک سرخس از سال ۱۳۰۲ تا ۱۳۵۸ ش، حدود یک میلیون برگ اسناد هویزه و فنی و نیز ۲۰۰ هزار صفحه از اسناد متفرقه موجود است.

بخش نمایه‌سازی اسناد

با هدف سهولت و تسریع بازیابی اطلاعات و دستیابی پژوهشگران به مطالب موردنیاز خود، اسناد مکتوب و غیرمکتوب در این حوزه، توسط کارشناسان مربوطه، مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته و اطلاعات آن با استخراج کلیدواژه‌ها در قالب روش نمایه‌سازی، سازماندهی و ... وارد رایانه می‌شود. نوع سیستم نمایه در بخش نمایه‌سازی اسناد، پس‌هماست. یعنی مفاهیم در مرحله جست‌وجو هماهنگ می‌شوند و هم‌ارایی دو یا چند اصطلاح برای ساختن مفهوم موردنظر در مراحل بازیابی صورت می‌پذیرد.

نوع زبان به کار گرفته شده نیز زبان ترکیبی است. بدین معنی که از سه زبان طبیعی سند، زبان آزاد و زبان مقید (کنترل شده) جهت نمایه‌سازی استفاده می‌شود؛ اما بهره‌گیری از تمامی این زبان‌ها به معنی آزادی بدون قید و شرط نمایه‌ساز در نمایه‌سازی نیست. چرا که با تهیه و تدوین اصطلاح‌نامه‌ای جهت این امر، نوع واژگان به کار گرفته شده بررسی و تجزیه و تحلیل شده، سپس توصیف‌گر مناسب ساخته شده و به ترکیب واژگان اصطلاح‌نامه افزوده می‌شود.

نوع نمایه‌سازی نیز نمایه‌سازی ترکیبی (مختلط) است. با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از اسناد نگهداری شده در مدیریت اسناد و مطبوعات بسیار قدیمی است و اصطلاحات به کار رفته در آن‌ها نیز اهمیت به‌سزایی دارد، تصمیم بر این شد تا با ترکیب نمایه‌سازی اجباری و نمایه‌سازی آزاد حتی‌الامکان از نقاط قوت هر دو نوع نمایه‌سازی استفاده شود و ویژگی اخص‌سازی واژگانی که در نمایه‌سازی آزاد وجود دارد، با امتیازات و محاسن نمایه‌سازی اجباری ادغام شده و به کارآمدی نمایه‌سازی افزوده شود.

این مرکز زیرمجموعه مدیریت امور اسناد و مطبوعات سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی است. هسته اولیه تشکیل این مرکز، از سال ۱۳۶۳ با کشف ۲۸۵ هزار برگ سند ارزشمند و بی‌نظیر مربوط به تشکیلات آستان قدس رضوی شکل گرفت و با افزوده شدن برگ‌هایی دیگر از اسناد به مجموعه آن، زمینه برای مستقل شدن مرکز، در مهرماه سال ۱۳۷۶ فراهم شد. فعالیت‌های اصلی این مرکز شامل گردآوری، طبقه‌بندی، ارزشیابی، نگهداری، نمایه‌سازی، فهرست‌نویسی و ارائه خدمات به محققان، اطلاع‌رسانی و انجام فعالیت‌های پژوهشی با استفاده از اسناد موجود، جمع‌آوری اطلاعات و منابع شفاهی و آداب و رسوم از طریق مصاحبه، ماندگارسازی امکان تاریخی با تهیه فیلم و عکس و نگهداری آن ... می‌باشد. فعالیت‌های این مرکز در قالب گروه اسناد در چهار بخش اصلی شکل گرفته است:

۱. ارزش‌یابی اسناد

۲. مخزن اسناد

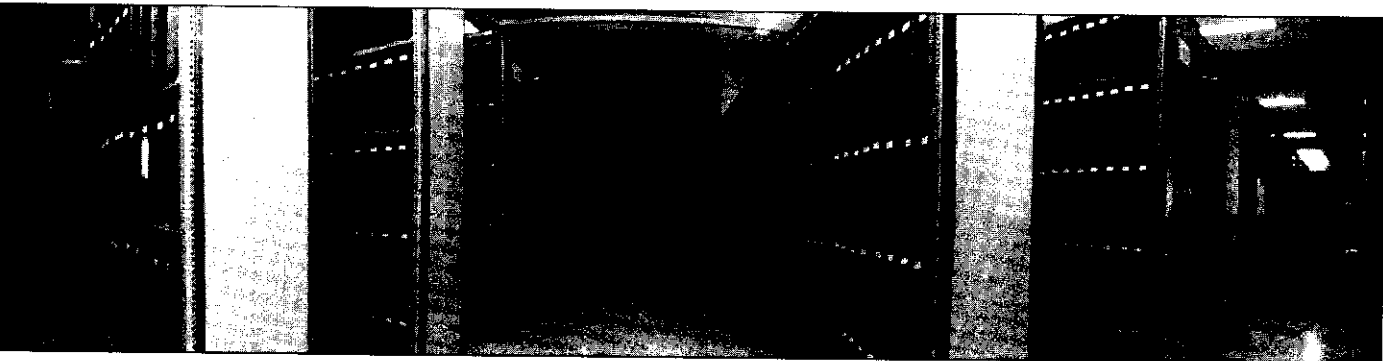
۳. نمایه‌سازی و آماده‌سازی اسناد

۴. تاریخ شفاهی

ارزشیابی اسناد

این بخش با هدف شناسایی، گردآوری و آماده‌سازی اولیه اسناد و تهیه شناسنامه، فعالیت خود را آغاز نمود. کارشناسان مربوطه، طبق آیین‌نامه و استانداردهای علمی و با استفاده از تجارب گرانبه‌ای خویش، مجموعه‌های سندی را طبقه‌بندی می‌کنند.

این بخش دارای یک مخزن بایگانی راکد است که در آن اسناد اداری آستان قدس رضوی پس از اتمام ارزش جاری و اولیه و اعلام عدم نیاز توسط کارشناسان ادارات و سازمان‌های مختلف آستان قدس، گردآوری و حفظ و نگهداری می‌شوند. آن قسم از این اسناد که جنبه استنادی و منحصربه‌فرد دارد، طبقه‌بندی و به آرشیو ارسال می‌شود و آنچه که نیاز به گذشت زمان بیشتری دارد، طبق جداول زمانی، مابقی عمر خود را سپری کرده و سپس طبقه‌بندی و به آرشیو فرستاده می‌شود و آن بخش که زائد به نظر می‌رسد طی مراحل قانونی از گردونه

۹۵۰۰ عکس نمایه‌سازی و از سایر منابع غیرمکتوب فهرست اولیه تهیه شده است. منابع فوق در حوزه تحقیقات اجتماعی و جغرافیایی و ... بسیار مفید و ارزشمند است. در حال حاضر یک کارشناس حوزه اسناد دیداری و شنیداری، در این زمینه مشغول انجام وظیفه است. فعالیت‌های این بخش شامل ثبت و شناسایی عکس‌ها، بازشنوایی نوارهای کاست، ویدیویی و صوتی و سازماندهی آن‌ها، مطالعه منابع موردنیاز برای شناسایی عکس‌ها، همکاری با واحد پژوهش برای معرفی عکس‌ها در دفتر اسناد و اطلاع رسانی به محققان اسناد غیرمکتوب است.

بخش تاریخ شفاهی

آرشیو تاریخ شفاهی به منظور جمع‌آوری، حفظ و نگهداری اطلاعات شفاهی مربوط به آستان قدس رضوی و مشهد به وجود آمده و در موضوع‌های ذیل اطلاعات زیادی را گردآوری کرده است:

تاریخ آستان قدس

شامل: تاریخ سیاسی، تاریخ ابنیه، تاریخ اداری و تاریخ فرهنگی

تاریخ مشهد

شامل: تاریخ سیاسی، تاریخ فرهنگی، تاریخ اجتماعی، تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی، تاریخ مذهبی، تاریخ اداری، تاریخ رجال و بزرگان، تاریخ شفاهی دفاع مقدس و تاریخ شفاهی شهرستان‌های استان خراسان
این آرشیو تاکنون بیش از ۱۵۰۰ ساعت مصاحبه در زمینه‌های یادشده انجام داده است. از پروژه‌های انجام شده آرشیو می‌توان به پروژه‌های تاریخ کتابخانه مرکزی آستان قدس، تاریخ شفاهی اماکن متبرکه مطبوعات خراسان، آزادگان، آموزش و پرورش خراسان، پزشکی مشهد، اشاره کرد.

مخزن اسناد

وظیفه این بخش، نگهداری اسناد مکتوب و غیرمکتوب به شیوه‌های علمی، فهرست‌نویسی آنها و انجام پژوهش در قالب تدوین کتاب و مقاله و پاسخ‌گویی به محققان است. این بخش از واحدهای زیر تشکیل یافته است:
۱- اسناد مکتوب ۲- اسناد غیرمکتوب ۳- کتابخانه تخصصی تاریخ ۴- پژوهش اسناد ۵- تالار محققان اسناد

واحد اسناد غیرمکتوب

در این مخزن انواع اسناد غیرمکتوب شامل عکس‌های تاریخی رجال و اماکن و وقایع تاریخی، نوار کاست، نوار کاست ریلی و نوار ویدیویی، لوح فشرده، نگاتیو، اسلاید و ... نگهداری می‌شود. تاکنون حدود ۲۰ هزار قطعه عکس شناسایی و تعداد

اسناد غیر مکتوب شامل:	۳۱۴	فیلم	۲
	۴۵۰۰	اسلاید	
	۱۸۹	کارت‌تربیع	
	۵۰	CD	
	۱۰۰	VCD	
	۲۵۰	VHS	
	۶۰۰	نقشه	
	۱۱۰۰	نوار کاست	
	۱۱۵۰۰	صفحه گرامافون	
	۵۰۰۰	نگاتیو	
۴۰۰۰	کنتاکت	۳	
۲۰۰۰	انتشارات دولتی		
۳۰۰۰۰	عکس		۴
۶۹۰۰	کتاب	۵	

واحد کتابخانه تخصصی تاریخ

تأسیس این کتابخانه در مورخ ۱۳۷۷/۱۱/۲۶ به تصویب شورای اداری سازمان رسید و اکنون دارای مجموعه‌ای با بیش از ۷۰۰۰ عنوان کتاب و ۵۰۰۰ نسخه انتشارات دولتی و آستان قدس رضوی و تعدادی نشریه تخصصی است.

واحد پژوهش اسناد

این واحد، تا سال ۱۳۸۲، به صورت بخشی مستقل با یک کارشناس کار می‌کرد. از این سال با تغییر چارت اداری سازمان، ذیل مجموعه مخزن اسناد با دو کارشناس پژوهشی انجام وظیفه می‌کند.

انتخاب و تهیه موضوعات پژوهشی از اسناد و مطبوعات، تهیه و تدوین طرح پژوهشی، تدوین کتاب و مقاله در دفاتر اسناد، اطلاع‌رسانی و معرفی اسناد و مطبوعات معتبر، ارتباط با اساتید و محققان تاریخ از وظایف واحد فوق است.

شایان ذکر است موضوعات پژوهشی انتخاب شده، پس از تصویب شورای پژوهشی سازمان، در دسترس علاقمندان قرار می‌گیرد. لیست موضوعات پژوهشی اسناد و مطبوعات را می‌توانید در قسمت پژوهش سازمان جستجو کنید.

تالار محققان اسناد

در این تالار به محققان اسناد از طریق رایانه ارائه خدمات می‌شود. تهیه تصویر سند و عکس و تبدیل فیلم و کاست به لوح فشرده، از امکانات این واحد است که پس از مراحل اداری در اختیار محققان قرار می‌گیرد.

مجموعه‌های با ارزش اسنادی موجود در مرکز اسناد

مجموعه اسناد کهن اداری آستان قدس

این مجموعه ۲۸۳ هزار برگ، بی اغراق گرانبهاترین اسناد اداری ایران به شمار می‌رود. نظام تشکیلات آستان قدس رضوی، نمادی از نظام اداری ایران در دوره‌های تاریخی صفویه، افشاریه و قاجار بوده است. به علت از بین رفتن اسناد سلسله‌های حکومتی و نبودن سیستم مشخص برای نگهداری اسناد، اسناد فوق‌الذکر در شمار تنها اسناد باقیمانده در نوع خود به حساب می‌آیند.

مجموعه اسناد دوره صفویه

این مجموعه که بیش از چهار هزار برگ تخمین زده می‌شود، با ارزش‌ترین و بیشترین اسناد باقیمانده از دوره صفویه در کشور است که حاوی اطلاعات مهمی در زمینه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی است.

مجموعه اسناد دوره افشاریه

به علت قرار گرفتن حکومت افشاریه در خراسان، اسناد موجود در این مرکز که از سال ۱۱۴۸ تا ۱۲۱۰ق. را شامل می‌شود، اطلاعات مهمی در زمینه‌های مختلف به دست می‌دهد. این مجموعه نیز که حدود چهار هزار برگ را شامل می‌شود در شمار گنجینه‌های مهم سندی در ایران به شمار می‌آید.

مجموعه‌های اسناد خانوادگی و متفرقه

این مجموعه به صورت وقف یا خریداری وارد مجموعه

گردیده است و بیشتر مربوط به احکام و فرامین و... مربوط به دوره‌های قبل از قاجاریه است که دارای اطلاعات مربوط به معافیت‌های مالیاتی یا نصب افراد در پست‌های مختلف و یا برقراری موجب و مقرری به خانواده‌های معروف است؛ مهم‌ترین آنها عبارتند از:

مجموعه اسناد خانواده علم، اسناد خانواده آصف السلطنه، اسناد حاج حسین آقا ملک، اسناد سید جلال‌الدین تهرانی، اسناد خانواده شاهرودی خان، اسناد خانواده بزرگ نیا، اسناد خریداری شده از محمد گلبن، مجموعه اسناد تعزیه‌خوانی.

مجموعه اسناد دوره معاصر

۱ - مجموعه اسناد کتابخانه مرکزی آستان قدس

این اسناد ۳۰,۰۰۰ برگه مربوط به امور پرسنلی کتابخانه، نحوه خرید کتاب، جمع‌آوری نسخ خطی، هزینه‌های صحافی و مرمت کتابخانه، صورت جلسات و آئین‌نامه‌ها از دوره رضا شاه تا حال حاضر است. همچنین، اشاراتی به نحوه عضوگیری و میزان مراجعان، فعالیت‌ها و گزارش کارهای ماهیانه، مکاتبه با نایب‌التولیه‌های وقت و هزینه‌های مربوط به کتابخانه است.

۲ - مجموعه اسناد بایگانی‌های راکد

با تغییر رژیم قاجار به پهلوی، حفظ و نگهداری از اسناد از روش سنتی خارج شد و به شیوه بایگانی‌های مدرن درآمد. بخش بایگانی آستان قدس، به صورت رسمی از سال ۱۳۰۴ ش، تأسیس شد. تاکنون میلیون‌ها برگ سند از لابلای پرونده‌های موجود، با ضوابط اداره اسناد انتخاب و در مرحله فهرست‌نویسی و طبقه‌بندی قرار گرفته‌اند. اسناد مربوط به دوایر مختلف اداری آستان قدس رضوی مانند بازرسی، حسابداری، دایره حقوقی، دفتر موقوفات، دبیرخانه کل، حراست، اماکن متبرکه، املاک و اراضی، املاک حومه، عمران و... است. تاکنون ۴ میلیون برگ سند به این مرکز منتقل شده است.

۳ - مجموعه اسناد مکاتبات آستان قدس بعد از انقلاب

این اسناد که مربوط به دستورات و مکاتبات تولید در خصوص اداره آستان قدس رضوی است و مربوط به مقطع زمانی ۱۳۷۷-۱۳۷۴ ش. می‌شود، ۱۰۰۰ برگ است و از روابط عمومی کل آستان قدس به این مرکز ارسال شده است.

۴ - مجموعه اسناد اهدایی آقای فاکر

این اسناد ۲۰,۰۰۰ برگه، در سال ۱۳۸۳، به این مدیریت اهدا گردید و مربوط به اعلامیه‌های امام خمینی و سایر روحانیون در قبل از انقلاب، مواضع سازمان مجاهدین خلق و برخی از اسناد دکتر علی شریعتی و برگه‌های بازجویی از ایشان توسط ساواک است.

پژوهشی

این گروه، به منظور اطلاع‌رسانی اسناد و معرفی مجموعه، با اولویت آستان قدس و خراسان ضمن تشویق کارشناسان داخلی، از سایر نیروهای متخصص نیز در قالب طرح‌های پژوهشی حمایت می‌کند.

فعالیت‌های انجام شده:

- ۱- انتشارات ۲- طرح‌های در دست اجرا ۳- دعوت از اساتید و محققان ۴- شرکت در سمینارهای علمی و پژوهشی

انتشارات (اسناد)

گزیده اسناد

اولین اثر منتشر شده اداره اسناد به کوشش زهرا طلایی منتشر شد و شامل ۷۳ برگ سند ارزنده درباره تاریخ خراسان است. اکثر این اسناد از مجموعه نفیس خاندان علم و بیشتر درباره جنوب خراسان (قاینات و خراسان) و بخش‌هایی از خراسان آن زمان و افغانستان کنونی است. قدیمی‌ترین سند معرفی شده در این مجموعه مربوط به اواخر دوره شاه عباس اول (۱۰۳۴ هـ.ق.) و تازه‌ترین آن مربوط به نیرالدوله (۱۳۳۱ هـ.ق.) است. این کتاب شامل ارقام و فرامین شاهان و والیان است و شامل انتصاب‌ها، دستور اعزام‌ها و تصرف‌ها، حدود و سایر مسائل حکومتی می‌شود که سیزده تن از رجال تاریخی برجسته منشأ صدور آنها بوده‌اند.

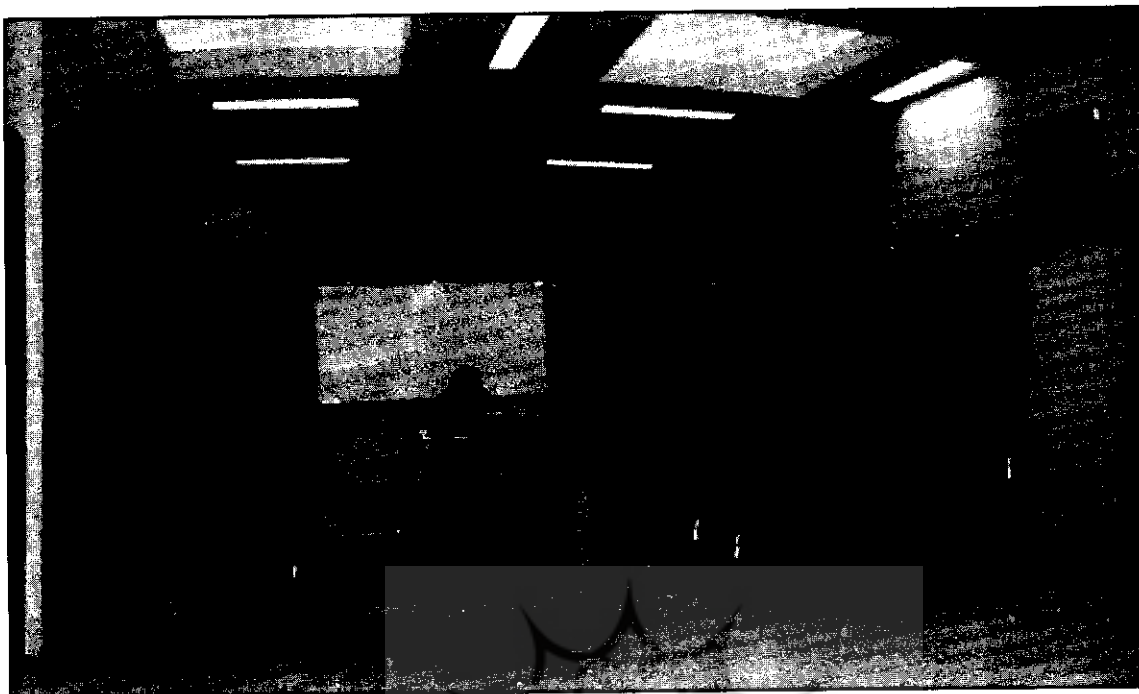
ویژه نامه میلاد با سعادت حضرت ثامن الحجج علی بن

موسی الرضا(ع)

باشکوه‌ترین مراسمی که در حرم مطهر امام رضا(ع) برگزار می‌شود، مراسم اعیاد و جشن‌های مذهبی است. این مراسم قدمتی دیرینه دارد و چندین سده است که هر سال، در اعیاد و ولادت‌های معصومین، مطابق با آئین و مراسم خاصی جشن گرفته می‌شود. این جشن‌ها، در روز ولادت باسعادت حضرت ثامن‌الائمه(ع)، با تفصیل بیشتری برگزار می‌شده است که اسناد معرفی شده در این مجموعه به این موضوع اختصاص دارد. به کوشش مرکز اسناد، مجموعه‌ای با ۱۸ سند در موضوع مذکور از دوره قاجار و پهلوی چاپ و عرضه شده است.

دفتر اسناد

این مجموعه دارای نه مقاله علمی درباره آستان قدس رضوی، مشهد و خراسان است که براساس اسناد تاریخی و توسط گروهی از نویسندگان مرکز نگاشته شده است. اسنادی که در این مجموعه معرفی و یا عرضه شده‌اند، شامل اسناد مهمانسرای آستان قدس رضوی در دوره‌های صفویه و قاجاریه،

نظام‌مند تاریخ شفاهی در ایران، که بین سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۳ در کتابخانه مرکزی آستان قدس اجرا شد، نوشته شده است. در این کتاب، ضمن بررسی کارکرد مراکز تاریخ شفاهی در ایران، به مقایسه‌ای کاربردی با کارکرد چند مرکز تاریخ شفاهی در خارج پرداخته شده و در انتها راهکارهای عملی برای انجام تاریخ شفاهی به همراه کلیه فرم‌های کاری ذکر شده است.

طرح‌های در دست اجرا (اسناد)

دفتر اسناد: جلد دوم و سوم

اداره اسناد سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در راستای اهداف خویش مبنی بر پژوهش و نشر اسناد به منظور روشن ساختن زوایای تاریک این مرز و بوم، اقدام به تهیه مجموعه مقالاتی تحت عنوان دفتر اسناد نمود، که جلد اول آن چاپ شده است. جلد دوم و سوم این دفتر نیز به‌زودی آماده چاپ می‌شود.

مقالات این مجموعه شامل عناوین ذیل است:

- ۱ - متولیان آستان قدس در دوره صفویه و افشاریه / ابوالفضل حسن‌آبادی
- ۲ - سقاخانه حرم رضوی / الهه محبوب فریمانی
- ۳ - بررسی اسناد زنان شاغل در حرم مطهر امام رضا(ع) / زهرا طلایی
- ۴ - معرفی و بررسی شغل نایب‌التولیه در حرم مطهر در دوره قاجار / علی سوزنچی کاشانی
- ۵ - برگزاری مراسم و جشن‌ها در حرم مطهر امام رضا(ع) در دوره قاجار / سالم حسین‌زاده

اسناد روشنایی حرم، اسناد موقوفه شاهوردیخان و غیره است که برای اولین بار به این شکل معرفی و بررسی می‌شود.

اسناد حضور دولت‌های بیگانه در شرق ایران

کشور ما بارها مورد تاخت و تاز بیگانگان قرار گرفته و همین امر باعث متحول شدن تاریخ سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ... این خطه شده است. با بررسی اسناد و مدارک می‌توان به علل و چگونگی این تغییر و تحولات پی برد. الهه محبوب فریمانی، در کتابی، اسناد مربوط به مجموعه اسناد خاندان علم‌راه که در اداره اسناد کتابخانه مرکزی آستان قدس موجود می‌باشد، جمع‌آوری کرده است؛ وی برای تهیه این کتاب تعداد ۱۶۴۰ برگ سند را بررسی و ۶۵۴ سند برای نشر انتخاب کرده است.

گزیده عکس‌های تاریخی آستان قدس رضوی (آلبوم رجال)

عکس‌ها از جمله اسنادی هستند که بیانگر تاریخ سیاسی، اجتماعی و فرهنگی هر ملتی می‌باشند و می‌توانند نقش‌های متفاوتی در مردم‌شناسی ایفا کنند. آلبوم رجال گزیده عکس‌های تاریخی آستان قدس، مجموعه‌ای از عکس‌های متنوع است که مربوط به رجال ایران، خراسان، مشهد و آستان قدس همراه با شرح حال ایشان در دوره قاجار است. این مجموعه در دو بخش و به همت الهه محبوب فریمانی، گردآوری شده است.

تاریخ شفاهی در ایران

کتاب تاریخ شفاهی در ایران، به کوشش ابوالفضل حسن‌آبادی، برای اولین بار در ایران براساس طرح تدوین برنامه

۶ - بست و بست‌نشینی در حرم مطهر امام رضا(ع) / محمد

حبیبی

۷ - بررسی چند طومار تاریخی از دوره صفویه / الهه محبوب

فریمانی

۸ - نمونه مهر و امضای متولیان آستان قدس رضوی در

دوره قاجار / بهزاد نعمتی

۹ - زندگینامه و خاطرات حاج حسین آقا ملک / زهرا

طلایی

۱۰ - محله عیدگاه در گذر زمان / محمد نظرزاده

۱۱ - نمونه عکس‌های تاریخی از بازارهای اطراف حرم

مطهر امام رضا(ع) / فاطمه جهانپور

۱۲ - گفت‌وگو: مصاحبه با یکی از خدام کفشداری (آقای

ارجمندنیا) / محمد نظرزاده

۱۳ - معرفی چند سایت تاریخ شفاهی / ابوالفضل حسن

آبادی

قشون و نظمیة در جنوب خراسان (آذری خاکستر)

این طرح بر اساس اسناد خانواده علم در جنوب خراسان نوشته شده و به بررسی وضعیت قشون در دوره قاجاریه در شرق کشور و مسائل مربوط به آن می‌پردازد. این طرح به کوشش آذری خاکستر، در سال ۱۳۸۵ خاتمه یافته است.

طوایف و ایلات در شرق کشور

این طرح نیز بر اساس اسناد خانواده علم نگاشته شده و بررسی وضعیت طوایف جنوب خراسان و سیستان و بلوچستان، ارتباط آنها با یکدیگر، حکومت مرکزی و کشورهای خارجی و نقش خانواده علم در منطقه می‌پردازد. این طرح نیز در سال ۱۳۸۵ به اتمام رسیده و در مرحله مقابله قرار دارد.

دعوت از اساتید و محققان

به منظور بالا بردن سطح علمی و آموزشی کارشناسان و انجام خدمات پژوهشی بر روی اسناد و مطبوعات، مدیریت امور اسناد و مطبوعات دعوت از اساتید فن و محققان برجسته کشور و گاه، تشکیل کلاس‌های آموزشی و شرکت در سمینارهای علمی را در دستور کار خود قرار داده است.

۱۱ - برگزاری سمینار تخصصی «نقش اسناد و تاریخ

شفاهی در تحقیقات معاصر» با همکاری گروه تاریخ دانشگاه

فردوسی مشهد، دی ماه ۱۳۸۴

نمایشگاه‌ها: این مرکز به منظور اطلاع‌رسانی، نمایشگاه‌های متعددی راه، با توجه به منابع خود، بر پا کرده است که می‌توان به نمایشگاه گوهر ماندگار (عکس)، تشکیلات اداری آستان قدس، تعزیه‌خوانی، تاریخ شفاهی و... اشاره کرد.

خدمات: یکی از مهمترین رسالت‌های مراکز اسناد خدمات صحیح و به موقع با توجه به شرایط خاص است. این آرشیو به منظور قانونمند کردن خدمات و ارائه بهتر اسناد، آیین‌نامه منابع خاص را در زمینه تصاویر، عکس، سند، منابع صوتی و تصویری و مصاحبه‌ها تهیه کرده است. کلیه دانشجویان و محققان می‌توانند با ارائه معرفی‌نامه در موضوع تحقیق، در طی روزهای هفته و در وقت اداری، از خدمات استفاده کنند. این مرکز قصد دارد با ایجاد وب سایت و آماده‌سازی منابع برای استفاده در اینترنت، زمینه خدمات از راه دور را برای مراجعان داخل و خارج از کشور فراهم نماید.

در تهیه این گزارش کلیه کارشناسان مرکز اسناد آستان قدس رضوی، به خصوص آقای سوزنچی کارشناس مسئول مخزن همکاری صمیمانه‌ای داشته‌اند.

گزیده اسناد فرامین و رقم‌های شاهان و شاهزادگان ایران

در مسائل آستان قدس رضوی از صفویه تا قاجار (جلد دوم)

جلد اول این مجموعه، که در برگیرنده هشتاد برگ سند تاریخی است، با عنوان گزیده اسناد به چاپ رسیده است. جلد دوم آن مجموعه‌ای از فرمان‌ها، رقم‌های شاهان و شاهزادگان پیرامون متولیان و به ویژه موقوفات آستان قدس رضوی است و دوره زمانی صفویه تا قاجاریه را در برمی‌گیرد. این مجموعه، که به همت ربابه معتقدی تنظیم شده است، می‌تواند به شناخت موقوفات آستان قدس و فرامین شاهان در ارتباط با آن کمک کند.

مکتب‌خانه‌ها و مدارس قدیم آستان قدس رضوی

این پژوهش که به کوشش فاطمه جهانپور انجام گرفته شده، به مطالعه بخشی از نظام آموزشی قدیم (مکتب‌خانه‌ها) به منظور شناخت بهتر و عمیق‌تر وضعیت فرهنگی و آموزشی گذشته و چگونگی تکوین شخصیت علمی افراد در قدیم می‌پردازد. این پژوهش با استفاده از اسناد موجود در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی انجام شده است.

تاریخ کتابخانه آستان قدس رضوی با تکیه بر اسناد

اسناد بسیاری از کتابخانه آستان قدس رضوی در مرکز اسناد آستان قدس رضوی وجود دارد. طرح فوق با تکیه بر اسناد شکل گرفته است و سعی دارد تاریخ کتابخانه آستان قدس را از آغاز تاکنون بررسی کند. مجری این طرح، خانم الهه محبوب فریمانی است. در این طرح، چارت اداری، تعداد کتب وقفی، تعداد کارکنان و شیوه اداره کتابخانه در دوره‌های صفویه، افشاریه و قاجاریه بررسی می‌شود.